

HARMADÉVES ÓVODAPEDAGÓGUS HALLGATÓK ZENEI GYAKORLATÁNAK ÉRTÉKELÉSE A MENTORPEDAGÓGUSOK SZEMSZÖGÉBŐL

NAGYNÉ ÁRGÁNY BRIGITTA

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Kaposvár, Magyarország

nagyne.argany.brigitta@uni-mate.hu

Bevezető gondolatok

Doktori munkám¹ több évtizedes oktatói tapasztalatom és közel egy évtizedes kutatómunka eredményeképpen jött létre. Az értekezésben a zenei előképzettség összetevőinek komplex vizsgálata került középpontba elsősorban a tanító- és az óvodapedagógus alapszakok zenei nevelésének vonatkozásában, kiindulva a zenei alkalmassági vizsgák elemzéséből, a belépő hallgatók zenei alapképességeinek felméréséből, majd tovább haladva a zenei előképzettséghez kapcsolható iskolai és iskolán kívüli háttérváltozók többszintű kutatására, az egyes elemek közötti kapcsolatok erősségének feltárására. Kutatásaim tárgyát képezte még mindezekkel összefüggésben a téma gyakorlat felőli megközelítése, mely szintén egy alapkutatáson keresztül helyezheti új megvilágításba a disszertációban feltárt tendenciákat és egyben további kutatási irányok felé vezetheti a zenepedagógia e területén munkálkodó oktatókat/kutatókat.

Az óvodapedagógus alapszak tanterve szerint² a végzős nappali tanrendű hallgatók az 5. félévben, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Gyakorló Óvodájában teljesítik a zenei neveléshez kapcsolódó csoportos és egyéni gyakorlatukat. Ennek során az adott csoportban a hallgató gyakorlata alatt kiemelt figyelmet kapnak a zenei tevékenységek és az „Ének, zene, énekes játék és gyermektánc” tevékenységi forma, melynek csoport előtti megvalósulásán jelen van az adott óvodai csoportot vezető mentorpedagógus, a gyakorlatot vezető egyetemi oktató és az ének-zene módszertant oktató pedagógus.³ A zenei neveléssel kapcsolatos gyakorlatra tehát viszonylag a tanulmányok végéhez közeledve kerül sor, természetesen a módszertani kurzusok lezárását követően. Tantervben rögzített továbbá az is, hogy sikeres ének-zene módszertani kollokvium nélkül a hallgató nem teljesítheti ezt a gyakorlatot. A csoportos gyakorlatokon első alkalommal az adott óvodai csoport egyik óvodapedagógusa bemutató foglalkozást tart.

A kutatás célja és módszere

Korábbi kutatásaimhoz kapcsolódva a végzős hallgatókkal foglalkozó mentorpedagógusoknak (nyolc fő) a félév elején a hallgatók gyakorlatuk alatti zenei tevékenységével kapcsolatos értékelőlapot osztottam ki, melyet a gyakorlatok lezárulását követően, a következő félév elején kaptam vissza. E vizsgálat célja az volt, hogy információkat kapjak arra vonatkozóan, hogy a hallgatók zenei neveléssel kapcsolatos ismeretei, képességei, készségei milyen szintre jutottak el az ötödik félévig a gyakorlat, azaz

---

¹ Nagyné Árgány Brigitta (2019): A zenei előképzettség összetevőinek komplex vizsgálata óvodapedagógus és tanító alapszakos hallgatók körében a Kaposvári Egyetemen. <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/19302/nagyne-argany-brigitta-phd-2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (2023.03.14.)

² A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem jelenleg érvényben lévő és a Kaposvári Egyetem korábban érvényes tanterve szerint

³ Azok a hallgatók, akik csoport előtt zenei foglalkozást tartanak, az egyéni gyakorlatuk során teszik ezt meg, ahol az adott óvodai csoport szakvezetői vannak jelen.

az óvodapedagógusi munka mindennapjait tekintve. Melyek azok a területek, amelyek erősítésre szorulnak, nagyobb figyelmet igényelnek a jövőben?

Az értékelőlaphoz Forrai Katalin által az *Ének az óvodában* című könyvben javasoltakat⁴ és elvártakat, illetve sokéves tapasztalataimat és megfigyeléseimet vettem alapul. A mentorpedagógusok Likert-skálán jelezték (bekarikázással), hogy egy adott hallgatóra vonatkozóan mennyire jellemzőek a megadott állítások a hallgató félévi munkáját figyelembe véve.

Az értékelésnél az alábbi fokozatokat lehetett használni:

0=egyáltalán nem jellemző; (További fokozatok: 1;2;3;4;)

5=nagyon jellemző;

N=nem tudom megítélni/nem volt (rá alkalom).

Az értékelőlap (lásd az írás végén) 1.2.11.12.17.22. állítása a hallgató ismereteire, 3.5.6.7.10.18. állítása a hallgató zenei képességeinek fejlettségére, 4.8.9.13.15.16.22. állítása a zenei tevékenységekhez köthető módszertani felkészültségre, 14.19.20.21. állítása pedig a zenei neveléssel kapcsolatos személyiségjegyekre vonatkozott.

A mentorok négy csoportból, összesen 33 hallgató munkáját értékelték (N=33=100%).

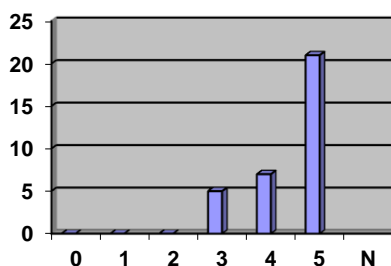
1. sz. kép Az óvodai zenei nevelés két örökérvényű alapidokumentuma

(Forrás: https://www.libri.hu/konyv/enek-az-ovodaban--4.html?gclid=CjwKCAjwyNSoBhA9EiwA5aYIb3fIS9V7U-L8T5wnk6emw3QfEO0IPO8vtlgc7qOZi5St_AGA_7OLBoC3RsQAvD_BwE és <https://moly.hu/konyvek/kodaly-zoltan-zene-az-ovodaban> 2023.09.15.)

A kutatás eredményei ⁵

1. A hallgató ismeri a zenei foglalkozásához megadott mondókaanyagot.

1. ábra A hallgatók mondókaismerete⁶

⁴ Forrai Katalin (2016): *Ének az óvodában*. Móra Kiadó, Budapest. 115-116. p.

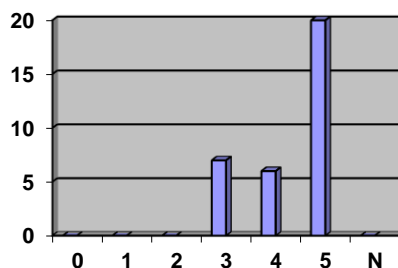
⁵ Az eredmények ismertetése az állításoknak az értékelőlapon szereplő sorrendjét követve történik. Az ábrák vízszintes tengelye minden esetben azt jelzi, hogy a vizsgált hallgatókra összességében mennyire jellemző az adott állítás. A függőleges tengely az adott fokozattal említett hallgatók számát jelzi.

⁶ Az írásban szereplő táblázatok és ábrák saját szerkesztésűek.

A mentorok véleménye szerint a végzős hallgatók nagy többségére (63, 63%) jellemző, hogy ismeri a zenei foglalkozáshoz megadott mondókaanyagot (1. ábra). Ezt az arányt tekintve érdemes ugyanakkor megjegyezni, hogy a hallgatók a négy féléven keresztül tartó zenei kurzusok során legalább 50 mondókát tanulnak, a gyakorló intézményben is központilag használt szakirodalmat alapul véve. Tehát ebben az esetben – mivel a mondóka az óvodai zenei nevelés egyik alappillére – az elvárt arány lehetne sokkal magasabb is.

2. A hallgató ismeri a zenei foglalkozásához megadott dalanyagot.

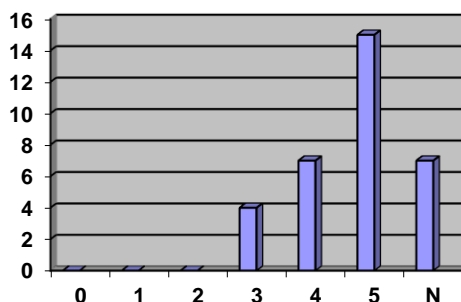
2. ábra A hallgatók dalismerete

A 2. ábra szerint a dalanyag ismeretét tekintve az előzőhöz képest tovább differenciálódik a kép: kissé csökken a nagyon jellemző kategória bejelölése, ugyanakkor némileg nő a hármas fokozat gyakorisága. Így a hallgatók 60, 60%-ra jellemző kifejezetten, hogy ismerik a zenei foglalkozáshoz megadott dalanyagot, tehát a legmagasabb fokozatot elérők aránya kevesebb, mint az előző állítás esetében. A két állítást azért érdemes összefüggően is nézni, mert ez a két zenei anyag adja meg az óvodai zenei nevelés alapját.

3. Amennyiben nem ismeri, képes azt (dalanyag) önállóan elsajátítani.

3. ábra A hallgatók mennyire képesek a dalanyag önálló elsajátítására

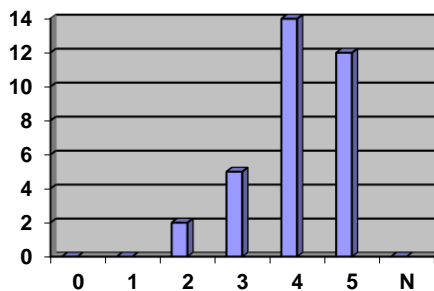

Ennél az állításnál a mentorok a hallgatók valamivel több, mint 20%-a esetében nem tudták megítélni a hallgatók önálló zenei ismeretsajátítási képességét vagy ennek gyakorlatban való megnyilvánulásával nem találkoztak.

Véleményük szerint ugyanakkor a hallgatók 45, 45%-ára kifejezetten jellemző, hogy az ismeretlen dalanyagot képesek önállóan elsajátítani (3. ábra).

4. A hallgató képes a dalosjátékokat élményszerűen vezetni.

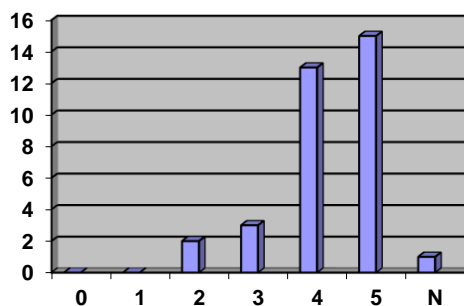
4. ábra A hallgatók milyen mértékben képesek a dalosjátékok élményszerű vezetésére

Az értékelőlapok szerint a hallgatók 78, 78%-ára (4. és 5. fokozat összesítve), tehát több mint háromnegyedére nagyon jellemző, hogy képes a dalosjátékokat élményszerűen vezetni (4. ábra). Ugyanakkor ebben az esetben a 4. fokozat kapta a legtöbb jelölést, nem a legmagasabb fokozat. Ugyanakkor kevés olyan hallgató van (2. és 3. fokozat, összesen 21, 21%), akikre a dalosjátékok élményszerű vezetése kevésbé jellemző. (Bár, ha azt is hozzávesszük, hogy ez szintén az óvodáskorú gyermekek zenei nevelésének egy sarkalatos pontja, akkor a 20% már akár soknak is mondható.)

5. A hallgató tisztán énekel.

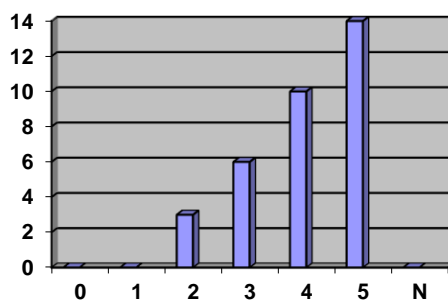
5. ábra A hallgatókra mennyire jellemző a tiszta éneklés

A vélemények szerint a hallgatók 45, 45%-ra nagyon jellemző a tiszta éneklés, a 4. fokozat a hallgatók 39, 39%-t, a 2. és a 3. fokozat pedig a hallgatók 15%-ára jellemző (5. ábra). Ez összességében jó eredménynek mondható, bár természetesen a 100% lenne ebben az esetben a kielégítő.

6. A hallgató a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel.

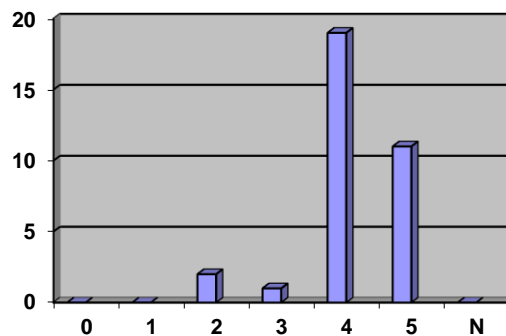
6. ábra A hallgatók mennyire képesek a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekelni

A mentorok véleménye szerint a hallgatók 42, 42%-ra jellemző nagyon, hogy a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel. 30, 30% kapott 4-es fokozatot, míg az alsó (2. és 3.) fokozatba 27, 27% tartozik (6. ábra) Az elvárt arány ebben az esetben is 100% lett volna, mivel az óvodai zenei nevelés igen fontos alapelve (adott esetben az alkalmassági vizsgán kizáró ok is lehet) az, hogy a hallgató a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő hangterjedelemben énekeljen. Nem biztató adat, hogy ez kimondottan még a hallgatók felére sem jellemző.

7. A hallgató képes éneklés, mozgás, játék közben a megfelelő tempót megadni és azt tartani.

7. ábra A hallgatók mennyire képesek a megfelelő tempó megadására és tartására

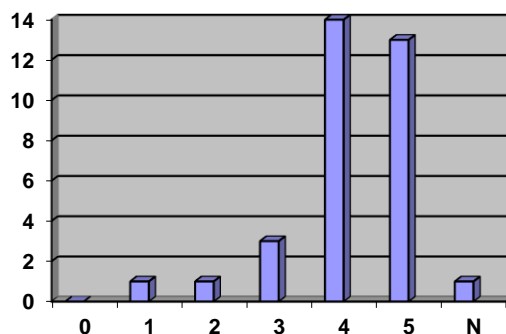

Ez az állítás szintén a zenei nevelés egy lényeges - ez esetben ritmikai elemére – kérdezett rá, mivel több olyan év is volt, amikor a hallgatók számára problémát okozott az egyes zenei tevékenységek tempójának megadása és tartása, ez által foglalkozásuk élményszerűsége csökkent.

Ezek az adatok azt mutatják (7. ábra), hogy a hallgatók többségénél ez a gond az adott évben nem volt jellemző, bár a négyes fokozat igen magas aránya jelzi, hogy van még mit tenni ezen a téren, hiszen csak a hallgatók harmadára (33, 33%) jellemző nagyon, hogy képesek éneklés, mozgás, játék közben a megfelelő tempót megadni és azt tartani.

8. A hallgató képes népdalokat, műdalokat a dal jellegének megfelelően az óvodások számára játékosan és élményszerűen előadni.

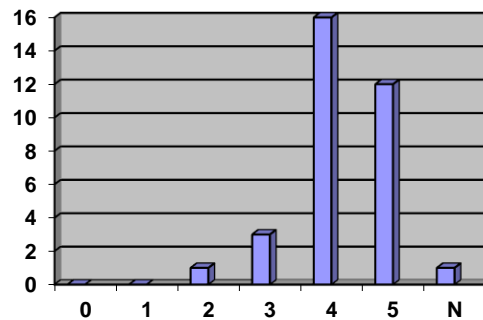
8. ábra A hallgatók mennyire képesek a népdalokat, műdalokat a dal jellegének megfelelően játékosan és élményszerűen előadni

A 8. ábrán látható, hogy a hallgatók nagy részére (4. és 5. fokozat együttesen 81, 81%) jellemző, hogy képesek népdalokat, műdalokat a dal jellegének megfelelően az óvodások számára játékosan és élményszerűen előadni.

9. A hallgató képes a gyermekek zenei tevékenységeinek differenciált tervezésére, szervezésére és irányítására.

9. ábra A hallgatók mennyire képesek a zenei tevékenységek differenciált tervezésére, szervezésére és irányítására

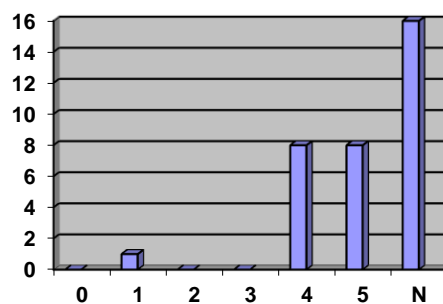

A zenei tevékenységek differenciált szervezésére az osztott és az osztatlan csoportok esetében is mindig nagy hangsúlyt fektetünk, mivel a zenei képességekben életkortól függetlenül is lehetnek nagy egyéni eltérések.

A 9. ábra azt mutatja, hogy a hallgatók többsége (4. és 5. fokozat összesítve 84, 84%) a szakvezetők megítélése alapján képes a gyermekek zenei tevékenységeinek differenciált tervezésére, szervezésére és irányítására.⁷

10. A hallgató hangszerjátéka magabiztos.

10. ábra A hallgatók hangszerjátékának magabiztossága

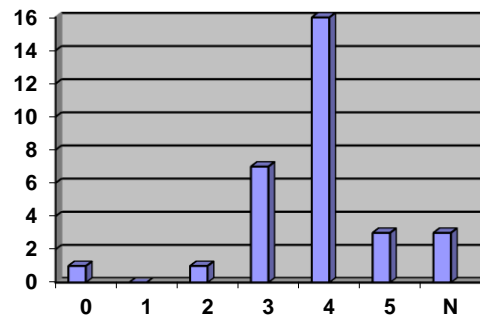
A 10. ábrán látható, hogy a hallgatók közel felénél (48, 48%) nem adódott alkalom a hangszeres tudás megfigyelésére, mivel gyakorlatuk során nem játszottak hangszeren, holott a képzés során sok időt töltünk azzal, hogy legalább egy hangszeren megtanuljanak magabiztosan játszani (ez általában a szoprán furulya). Továbbá lehetőségük volt a „Hangszerjáték 1.2.” szabadon választható kurzus

⁷ Ezt valószínűleg támogatta a kötelezően választható „Művészeti blokk” 4. féléves „Differenciált zenei képességfejlesztés” című tárgya is, melyet a hallgatók közül sokan választottak.

felvételére, amelynek során szintén olyan hangszerekkel ismerkedhettek meg, amelyeken való játék elsajátítása nem igényel különösebb zenei előképzettséget (ütőhangszerek). Akik játszottak hangszeren, azok viszont (1 kivételtől eltekintve) magabiztos hangszerjátékról tettek tanúbizonyságot.

11. A hallgató ismeri a zenei nevelés során használható eszközök körét és ezeket beépíti gyakorlati munkájába.

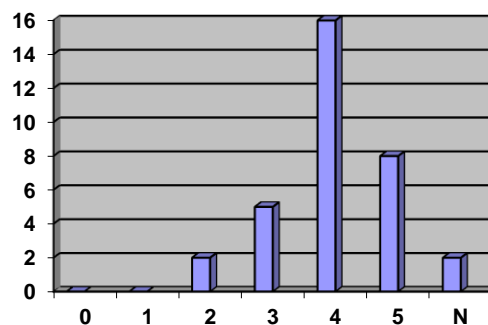
11. ábra A hallgatók mennyire ismerik és építik be gyakorlati munkájukba a zenei nevelés során használható eszközöket

Legjellemzőbb ebben az esetben a 4-es fokozat volt, mely a hallgatók 48, 48%-t jellemezte (11. ábra). Kevés olyan hallgató volt (15, 15%), akire nagyon jellemző, hogy ismeri a zenei nevelés során használható eszközök körét és ezeket beépíti gyakorlati munkájába.

12. A hallgató tisztában van a zenei nevelés személyiségfejlesztő hatásával és ez gyakorlati munkáján is látszik.

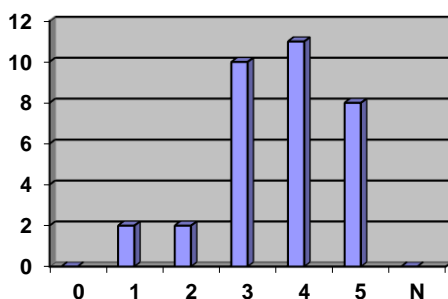
12. ábra A hallgatók mennyire vannak tisztában a zenei nevelés személyiségfejlesztő hatásával és ez mennyire látszik gyakorlati munkájukban

A 12. ábra adatai szerint a hallgatók 24, 24 %-ára jellemző nagyon, hogy tisztában vannak a zenei nevelés személyiségfejlesztő hatásával és ez gyakorlati munkájukon is látszik, míg 16 fő esetében (48, 48%) a 4-es fokozatot jelölték a mentorpedagógusok. A hallgatók 21, 21%-ára viszont kevésbé jellemzőek ezek az ismeretek (2 és 3 fokozat összevonva).

13. A hallgató nagymértékben támaszkodik a mentor segítségére.

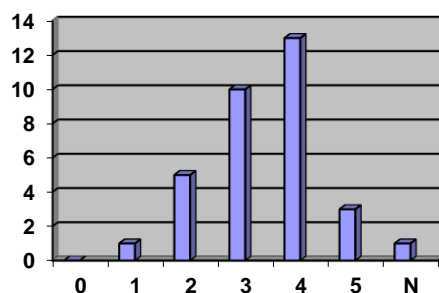
13. ábra A hallgatók milyen mértékben támaszkodnak a mentor segítségére

Itt elenyésző arányban jelentek meg azok a hallgatók, akik kevésbé támaszkodnak a mentor segítségére (4 fő=12, 12%), a többségre a 3 és a 4 fokozat volt jellemző (30, 30% és 33, 33%, összesen 63, 63%). Továbbá a hallgatók 24, 24%-ára nagyon jellemző, ha a 4. és az 5. fokozatot összevonjuk, akkor a hallgatók több mint felére (57, 57%) erőteljesen jellemző, hogy nagymértékben támaszkodnak a mentor segítségére a zenei foglalkozások és gyakorlat során.

14. A hallgató maga is kezdeményez zenei tevékenységeket a zenei foglalkozásokon kívül

14. ábra A hallgatók mennyire kezdeményez zenei tevékenységeket a zenei foglalkozásokon kívül

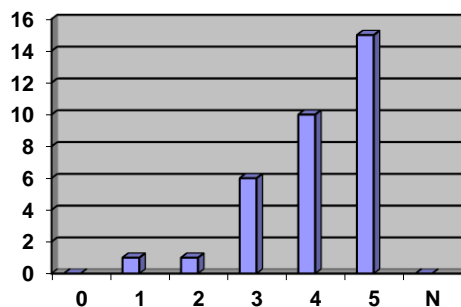

Ebben az esetben kevés azon hallgatók száma (3 fő=9, 09%), akikre nagyon jellemző, hogy maguk is kezdeményeznek zenei tevékenységeket a zenei foglalkozásokon kívül.

A 4. fokozat a hallgatók 39, 39%-át, míg a 3 fokozat 30, 30%-át jellemzi. Közel ötöd részükre (18, 18%) ugyanakkor igen kevésbé jellemző a foglalkozásokon kívüli zenei tevékenységek ajánlása.

15. A hallgató képes a zenei tevékenységek megtervezésére.

15. ábra A hallgatók mennyire képesek a zenei foglalkozások megtervezésére

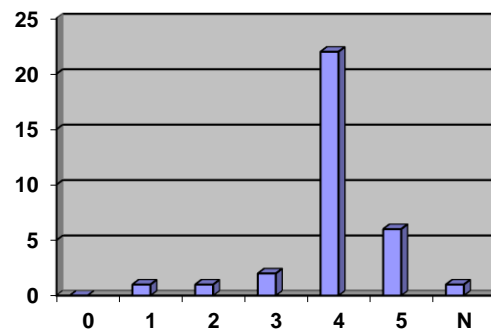

A 15. ábra adatai alapján a hallgatók 45, 45%-ára nagyon jellemző, hogy képesek a zenei tevékenységek megtervezésére. A 4. fokozat a hallgatók közel harmadát (30, 30%), míg az alsóbb fokozat összesen a hallgatók 24, 24%-t jellemzi. Tehát (ha a felső két fokozatot összevontan nézzük) a hallgatók háromnegyed részének vélhetőleg nem okoz gondot a zenei tevékenységek tervezése.

16. A hallgató képes a gyermekek zenei tevékenységeinek ellenőrzésére és a hibák javítására.

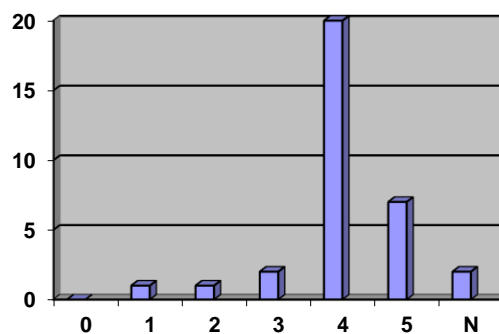
16. ábra A hallgatók mennyire képesek a megfelelő a zenei tevékenységek ellenőrzésére és a hibák javítására

A legnagyobb arányban (66, 66%) ennél az állításnál a 4. fokozatot jelölték a mentorok (16. ábra), tehát a hallgatók kétharmada tartozik ide. A hallgatók mindössze 18, 18%-t jellemzi szerintük nagyon, hogy képesek a gyermekek zenei tevékenységeinek ellenőrzésére és a hibák javítására és viszonylag kevés azok száma (12, 12%=4 fő), akikre ez kevésbé jellemző (1.2.3. fokozat összevonva).

17. A hallgató tájékozott az óvodai zenei nevelés alapelveiben.

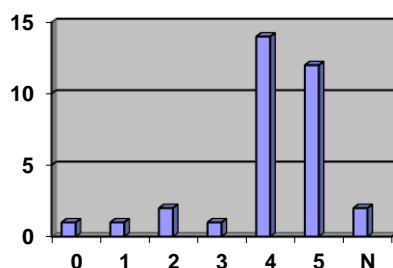
17. ábra A hallgató mennyire tájékozott az óvodai zenei nevelés alapelveiben

Itt szintén a 4. fokozatot jelölték legtöbbször a hallgatók jellemzésére (60, 60%), majd ezt követte az 5. fokozat (21, 21%) és mindössze a hallgatók 12, 12%-a esetében (1.2.3. összevonva) érzékelték a szakvezetők az óvodai zenei nevelés alapelveiben való viszonylagos tájékozatlanságot, míg két mentor (6, 06%) ezt nem tudta megítélni. Tehát mondhatjuk, hogy a mentorok véleménye szerint a hallgatók 81, 81%-a (4 és 5 összevonva), azaz túlnyomó többsége ezen alapelvekkel tisztában van.

18. A hallgató éneke, hangszerjátéka a gyermekek számára a közvetlen, élő zenei élményt nyújt.

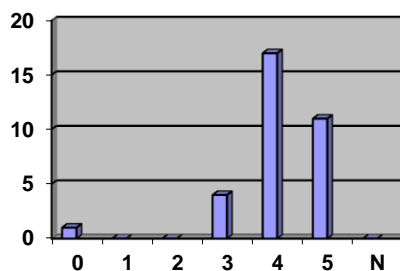
18. ábra A hallgató éneke, hangszerjátéka mennyire nyújt közvetlen, élő zenei élményt

Ebben az esetben is a 4. és az 5. fokozat közel azonos arányban (42, 42% és 36, 36%) szerepelt, tehát a hallgatók túlnyomó többségének (4+5. együtt 78, 78%) éneke és hangszerjátéka közvetlen, élő zenei élményt nyújt a gyermekek számára a mentorok megítélése szerint. Ugyanakkor hét hallgató esetében (21, 21%) a mentorok vagy nem nyilatkoztak (2 fő) vagy kifejezetten alacsony értékeket jelöltek meg.

19. A hallgató rendelkezik a gyermekek zenei neveléséhez szükséges alapvető személyiségjegyekkel.

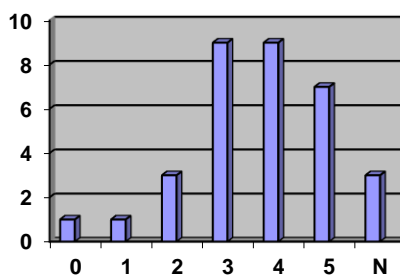
19. ábra A hallgatók mennyire rendelkeznek a zenei neveléshez szükséges alapvető személyiségjegyekkel

A mentorok véleménye szerint a hallgatók nagy többsége (4. fokozat 51, 51%, 5. fokozat 33, 33 %; összesen 84, 84%) rendelkezik a zenei neveléshez szükséges személyiségjegyekkel, míg 4 fő (12, 12%) szerintük e személyiségjegyeket hármass szinten birtokolja, illetve egy fő (3, 03%) egyáltalán nincs birtokában ezeknek.

20. A hallgató a zenei foglalkozáson kívül is szívesen részt vesz a zenei tevékenységekben.

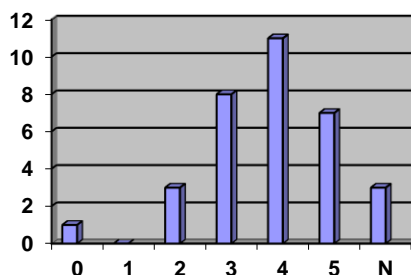
20. ábra A hallgatók mennyire szívesen vesz részt a foglalkozásokon kívüli zenei tevékenységekben

A mentorok véleménye szerint a vizsgált hallgatók túlnyomó többsége (3+4+5= 27, 27%+27, 27%+21, 21%, összesen 75, 75%) szívesen vesz részt a foglalkozásokon kívüli zenei tevékenységekben, bár itt a hármas fokozat gyakorisága jelezheti, hogy inkább szívesen vesznek részt, mint nem. Így tehát azok aránya, akikkel kapcsolatban ezt nem tudták megfigyelni (9, 09%), illetve, akik 0 1 2 fokozatot kaptak (3, 03%; 3,03%; 9, 09%) összesen 24, 25%.

21. A hallgató dalos kedvű, személyisége és beállítottsága a gyermekek zenei nevelése iránt pozitív.

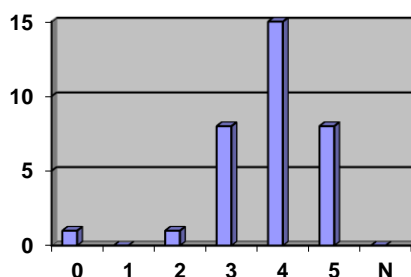
21. ábra A hallgatók mennyire dalos kedvű, beállítottsága milyen mértékben pozitív

Egyértelműen dalos kedvűnek a hallgatók 21, 21%-át (7 fő), „jó” dalos kedvűnek 33, 33% -át (11 fő), míg inkább dalos kedvűnek 24, 24%-át (8 fő) jelölték a mentorok. Ez a 3., a 4. és az 5. fokozatot összesítve a hallgatók 78, 78%-a (26 fő). Három főnél (9, 09%) nem tudták megítélni, míg szintén három főnél (9, 09%) kettes szintűre, egy főnél (3, 03%) 0 szintűre jelölték ugyanezt.

22. A hallgató a szabadidős tevékenységek során tud kapcsolódni a gyermekek által kezdeményezett énekes játékokhoz/mondókákhoz, ismeri azok szövegét, dallamát, játékszabályát.

22. ábra A hallgatók mennyire tud kapcsolódni a gyermekek által kezdeményezett énekes játékokhoz

A mentorok véleménye szerint a hallgatók legnagyobb része (45, 45%=15 fő) szinte teljes mértékben, 24, 24 %-a (8 fő) teljes mértékben, míg inkább közepes mértékben szintén 24, 24% -a (8 fő) tud kapcsolódni a gyermekek által kezdeményezett énekes játékokhoz. A 3.4.5. fokozatot összesítve (93, 93%=31 fő) elenyésző azok száma, akikre ez nem, vagy kevésbé jellemző (6, 06%; 2 fő).

23. A hallgató zenei neveléssel kapcsolatos erősségei:

Ennél a kérdésnél a mentorok többféle szempontból is tettek felsorolást, melyeket az alábbiak szerint összegezhettünk, ezáltal képet kapva arról, hogy mit gondolnak a zenei nevelés szempontjából e téren kiemelendőknek.

Először vegyük az általánosan többször említett, kiemelt *pozitív személyiségjegyeket*, melyek a következők voltak:

- kedves, barátságos, mosolygós, nyugodt, vidám, kreatív

Úgy gondolom, ezek mindegyike hozzá tartozik nem csak a zenei neveléshez, de az óvodapedagógus fontos személyiségjegyeihez is.

A *pedagógiai folyamat* szempontjából kiemelt jellemzők:

- nyugodt légkört képes teremteni
- ötleteivel képes a gyerekek figyelmét fenntartani
- alapos
- határozott
- rugalmas
- játékos
- pozitív hozzáállás
- ügyesen motivál

A zenei neveléssel, szűkebben véve a *hallgató zenei képességeivel* kapcsolatos jellemzők:

- képes élményszerűvé tenni a dalosjátékokat
- élményszerű zenehallgatás
- tiszta éneklés
- jó hangszeres játék

Erősség említése összesen 27 alkalommal, ebből az először említettek 18 alkalommal, a szűkebb értelemben vett zenei nevelésre vonatkozó: 9 alkalommal, a hallgatók zenei képességeire vonatkozó megjegyzések összesen: 7 alkalommal fordultak elő.

24. A hallgató zenei neveléssel kapcsolatos gyengeségei:

Általánosan többször említett, *kiemelt személyiségjegy* volt:

- az önbizalom hiánya

A *pedagógiai folyamat* szempontjából kiemelt jellemzők a következők voltak:

- kevés a spontán énekelgetés
- túlzott izgalom
- kicsiknél testközelség hiánya
- foglalkozáson kívül zenei tevékenységet nem kezdeményez
- sok utasítás adása, direkt irányítás
- nem tudja a gyereket motiválni és irányítani
- nem játékos
- nem figyel a hibák kijavítására
- szervezése és tervezőmunkája hiányos

A zenei neveléssel, szűkebben véve a *hallgató zenei képességeivel* kapcsolatos jellemzők:

- mélyen énekel
- nem énekel tisztán
- kezdőhang megadásában bizonytalan
- nem tudja pontosan a dalok szövegét, dallamát

Gyengeségek említése összesen 24 alkalommal, ebből a többször említett személyiségjegyek és a pedagógiai folyamat szempontjából kiemelt jellemzők említése 17 alkalommal, a hallgató zenei képességeivel kapcsolatos említések 7 alkalommal történtek.

Mindkét területet tekintve megállapítható, hogy az említések gyakoriságát és arányát nézve kiemelkednek a „zenén túl” fontosnak és lényegesnek ítélt *személyiségjegyek*, illetve a *pedagógiai folyamat szempontjából fontos jellemzők*, melyek összességében az erősségek/gyengeségek kétharmadát tették ki a mentorok megfogalmazásai szerint.

A hallgatók szűkebb értelemben vett, kimondottan zenei képességei (ének, hangszerjáték, zenei ismeretek) tehát az említések egyharmad részét képezték.

A vizsgálatot összegezve a következők vázolhatjuk még fel⁸ :

A 0 fokozatot a megkérdezettek összesen hat állítás esetében használták (11.18.19.20.21.22.), nem nagy elemszámban (1-2 főre vonatkoztatva). Az egyes fokozatot nyolc esetben (8.10.13.15.16.17.18.20.) karikázták be. Ennek elemszáma maximum két fő volt. A kettes fokozat esetében már lényegesen emelkedett a bekarikázások száma, mely összesen 18 alkalommal történt meg (4.5.6.7.8.9.11.12.13.14.15.16.17.18.20.21.22.), legnagyobb elemszámmal a 14. kérdésnél (5 fő). Ahol mindhárom alsó fokozat előfordult, az a 18. és a 20 állítás volt (mennyire élményt nyújtó a hallgató éneke/hangszeres játéka, illetve mennyire vesz részt a zenei foglalkozásokon kívüli zenei tevékenységekben).

A válaszok további differenciálódása a 3, a 4 és az 5 fokozatokra a következőképp alakult:

Ezek a fokozatok a 10. kérdés kivételével (ott nem volt hármas szintű jelölés) mindenütt jelölésre kerültek, természetesen eltérő arányban.

Nézzük meg ezeket az arányokat!

1. sz. táblázat: A hármas fokozat megjelenése és százalék szerinti megoszlása az egyes állítások esetében⁹

állítás száma	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
%	15, 15	21, 21	12, 12	15, 15	9, 09	18, 18	3, 03	9, 09	9, 09	-	21, 21

állítás száma	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
%	15, 15	30, 30	30, 30	18, 18	6, 06	6, 06	3, 03	12, 12	27, 27	24, 24	24, 24

Ebben az esetben a legmagasabb százalékarányt (20% fölött) a 13. és a 14., majd a 20., aztán a 21. és a 22., végül a 2. és a 11. állítás képviselte. Ezek közül az állítások közül véleményem szerint egy tartozik kimondottan abba a körbe, amely a hallgató alapképzésében nélkülözhetetlen kompetenciák meglétét minősítené (2. állítás). Ugyanakkor azoknál az állításoknál, amelyek e képességek meglétére fokozottabban utalnak (pl.: 5.6.7.8.9. állítás), sokkal kisebb arányban vannak jelen a hármas szintű (és természetesen az annál alacsonyabb szintű) vélemények. Összességében viszont egyik mutató sem éri el a hallgatói létszámhoz viszonyított egyharmadot.

2. sz. táblázat: A négyes fokozat megjelenése és százalék szerinti megoszlása az egyes állítások esetében¹⁰

állítás száma	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
%	21, 21	18, 18	21, 21	42, 42	39, 39	30, 30	57, 57	42, 42	48, 48	24, 24	48, 48

állítás száma	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
%	48, 48	33, 33	39, 39	30, 30	66, 66	60, 60	42, 42	51, 51	27, 27	33, 33	45, 45

⁸ A vizsgálat a további kutatásokra vonatkozóan több érdekes, új irányt vehet fel, jelen esetben ugyanakkor csak egyes, a téma szempontjából kiemelendő aspektusai kerülnek összegzésre.

⁹ A 20% feletti arányok vastagon szedve.

¹⁰ A négy legmagasabb százaléérték vastagon szedve.

Ennél a fokozatnál a legmagasabb százalékarányt a 16. és a 17. állítás jelentette. Ötven százalék feletti volt még a 7. és a 19. állítás. 40 és 50 százalék közé került a 9.11.12., a 22. és a 4.8.18. állítás, a többi ez alatti volt. A legmagasabb arányok a zenei képességek egy részterületére (tempóérzék és tempótartás), a hallgatói pedagógiai tevékenység során alkalmazott ellenőrzésre és a hibajavításra, illetve a zenei alapelvek ismeretére vonatkoznak.¹¹

3. sz. táblázat: Az ötös fokozat megjelenése és százalék szerinti megoszlása az egyes állítások esetében¹²

állítás száma	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
%	63, 63	60, 60	45, 45	36, 36	45, 45	42, 42	33, 33	39, 39	36, 36	24, 24	9, 09

állítás száma	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
%	24,24	24,24	9,09	45,45	18,18	21,21	36,36	33,33	21,21	21,21	24,24

A legmagasabb százalékarány (60% felett) jelen esetben az 1. és a 2. állításnál található, tehát a hallgatók mondóka- és dalismeretét a szakvezetők ekkora százalékban teljes mértékűnek ítélik meg. Több állítás esetében a 40% körüli eredmény a jellemző (3.5.6.15.). Érdemes továbbá megemlíteni, hogy sok esetben, amikor az ötös fokozat százalékaránya alacsonyabb, a négyes fokozaté viszont sokkal magasabb, tehát a vélemények árnyaltabb bemutatásához hasznos lehet a két érték (4.5.) együttes megjelenítése.

4. sz. táblázat: A négyes és az ötös fokozat együttes megjelenése és százalék szerinti megoszlása az egyes állítások esetében¹³

állítás száma	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
% 4.	21, 21	18, 18	21, 21	42, 42	39, 39	30, 30	57, 57	42, 42	48, 48	24, 24	48, 48
% 5.	63, 63	60, 60	45, 45	36, 36	45, 45	42, 42	33, 33	39, 39	36, 36	24, 24	9, 09
%4+5	84, 84	78, 78	66, 66	78, 78	84, 84	72, 72	90, 90	81, 81	84, 84	48, 48	57, 57

állítás száma	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
% 4.	48, 48	33, 33	39, 39	30, 30	66, 66	60, 60	42, 42	51, 51	27, 27	33, 33	45, 45
% 5.	24, 24	24, 24	9, 09	45, 45	18, 18	21, 21	36, 36	33, 33	21, 21	21, 21	24, 24
%4+5	72, 72	57, 57	48, 48	75, 75	84, 84	81, 81	78, 78	84, 84	48, 48	54, 54	69, 69

A táblázatból jól látható, hogy a két fokozat együttes százalékaránya a 10.14. és a 20. állítás esetében a legalacsonyabb (amely közel a hallgatók felét jelenti), míg a 7.1. 9.16.19. és a 8. 17. állítás esetében a legmagasabb. A legalacsonyabb értékek a hallgatók hangszerjátékának magabiztosságához, illetve a zenei foglalkozáson kívüli zenei tevékenységekben való részvételükhöz kapcsolódnak, tehát nem az alapvető zenei kompetenciákat érintik. Míg a legmagasabb értékek a mondókaismeretre, az élményszerű előadásmódra, a tempótartásra, a differenciált tervező- és szervezőmunka, az ellenőrzés és a hibajavítás képességére, illetve a zenei neveléshez szükséges alapelvek ismeretére és személyiségjegyek meglétére utalnak, tehát az óvodai zenei nevelés lényeges pontjait érintik.

¹¹ A többi százalékos arány elemzése itt nem lenne célszerű, mivel sok esetben együtt érdemes nézni a két legfelső fokozatot.

¹² A két legmagasabb százaléérték vastagon szedve.

¹³ A 80% feletti adatok vastagon szedve.

Összegzés

Összességében megállapítható tehát, hogy a mentorpedagógusok az adott évben a végzős hallgatók alapvető zenei és módszertani kompetenciáival elégedettek voltak. Néhány területen ugyanakkor jelezték, hogy több hallgató esetén is problémák fordultak elő. Tehát a kutatás a gyakorlat oldaláról rávilágított több olyan problématerületre, mely az óvodapedagógusok zenei képzésében nagyobb figyelmet és odafigyelést érdemelhet.

E területek egy része a hallgatók zenei előképzettségéhez kapcsolódik (pl.: tiszta éneklés, megfelelő hangmagasságon való éneklés, dalanyag önálló elsajátítása, hangszeres játék bizonytalansága, illetve hiánya), míg másik része a pedagógiai-módszertani felkészítés még hatékonyabbá tételére utalhat (a mindennapos művészeti/zenei nevelés lehetőségeinek bővítése és bemutatása, a zenei tevékenységeket támogató eszközök gyakoribb használata).

Érdemes lenne kutatni továbbá mindazon területeket, melyek például a hallgatóknak a mentorok által említett „gyengeségeihez” kapcsolódnak. Ezek közül kiemelném az önbizalom hiányát (és hozzátenném a gyenge szintű önértékelést is e területen), melynek okai és következményei komplex hatásrendszert fejthetnek ki a hallgatók gyermekekkel való zenei tevékenységeire.

Irodalom

Forrai Katalin (2016): Ének az óvodában. Móra Könyvkiadó, Budapest

**ÉRTÉKELŐLAP SZAKVEZETŐKNEK A VÉGZŐS HALLGATÓK ZENEI
GYAKORLATÁNAK ÉTÉKELÉSÉHEZ**

(a hallgató szakmai gyakorlata során tett zenei megnyilvánulásai alapján)

Kedves Kolléganő!

Kérem, karikázza be, hogy az Önnél csoportos és egyéni gyakorlaton lévő, adott végzős hallgatóra vonatkozóan mennyire jellemzőek az alábbi állítások! A megállapítások esetében - az utolsó öt állítás kivételével - az adott hallgató 5. félévi munkáját tekintse alapnak!

(0=egyáltalán nem jellemző; 5=nagyon jellemző; N= nem tudom megítélni, nem volt rá alkalom, hogy tapasztaljam)

Segítségét köszönöm!

**Nagyné Árgány Brigitta
adjunktus**

A hallgató ismeri a zenei foglalkozásához megadott mondókaanyagot.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató ismeri a zenei foglalkozásához megadott dalanyagot.

0 1 2 3 4 5 N

Amennyiben nem ismeri, képes azt (dalanyag) önállóan elsajátítani.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató képes a dalosjátékokat élményszerűen vezetni.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató tisztán énekel.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató képes éneklés, mozgás, játék közben a megfelelő tempót megadni és azt tartani.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató képes népdalokat, műdalokat a dal jellegének megfelelően az óvodások számára játékosan és élményszerűen előadni.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató képes a gyermekek zenei tevékenységeinek differenciált tervezésére, szervezésére és irányítására.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató hangszerjátéka magabiztos.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató ismeri a zenei nevelés során használható eszközök körét és ezeket beépíti gyakorlati munkájába.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató tisztában van a zenei nevelés személyiségfejlesztő hatásával és ez gyakorlati munkáján is érzékelhető.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató nagymértékben támaszkodik a mentorpedagógus segítségére.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató maga is kezdeményez zenei tevékenységeket a zenei foglalkozásokon kívül.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató képes a zenei foglalkozás megtervezésére.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató képes a gyermekek zenei tevékenységeinek ellenőrzésére és a hibák javítására.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató tájékozott az óvodai zenei nevelés alapelveiben.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató éneke, hangszerjátéka a gyermekek számára a közvetlen, élő zenei élményt nyújt.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató rendelkezik a gyermekek zenei neveléséhez szükséges alapvető személyiségjegyekkel.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató a zenei foglalkozáson kívül is szívesen részt vesz a zenei tevékenységekben.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató daloskedvű, személyisége és beállítottsága a gyermekek zenei nevelése iránt pozitív.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató a szabadidős tevékenységek során tud kapcsolódni a gyermekek által kezdeményezett énekes játékokhoz/mondókákhoz, ismeri azok szövegét, dallamát, játékszabályát.

0 1 2 3 4 5 N

A hallgató zenei neveléssel kapcsolatos erősségei:

.....

A hallgató zenei neveléssel kapcsolatos gyengeségei:

.....

Egyéb olyan észrevétel, megjegyzés, mely a hallgató zenei tevékenységével kapcsolatos:

.....